

Hayretî

(Ölüm: 1534/35)

Tezkirecilerin tabiriyle şairler kaynağı olarak bilinen Vardar Yenicesi'nde doğdu. Hayan hakkında kaynaklarda verilen bilgiler oldukça sınırlıdır. Düzenli bir tahsil görmedi. Bir süre İstanbul'da bulundu. Yazdığı âşıkane şiirlerle padişahın dikkatini çektiyse de hemşehrisi Hayâlî'nin onu tok gözlü, kimsenin önünde eğilmeyen biri olarak tanıtmaması üzerine küçük bir timar ihsanı ile geçiştirildi. Hayretî de buna güce-

nip Rumeli'ne gilli ve orada serhat beyleri olan Yahyalı beylerinin himayesine girdi: Ömrünün sonuna kadar bu yardımla geçindi. Hayatının son yıllarında gözleri de görmez oldu ve bu halle 941 (1534-1535) yılında Vardar Yenicesi'nde öldü. Kendi yaptırdığı zaviye bahçesine gömülmüş olup, mezarı daha sonra ziyâretgâh haline gelmiştir. Hayrelî, ünlü mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîne-çâk'ın kardeşidir.

Dîvân'dan

Gazel I

Büyük Türk Klasikleri, c.III, s. 272-273,)

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Ey hâce sanma sen bizi şehvet esîriyüz
Dîdâr hakkı aşk u mohabbet esîriyüz

1, Ey hoca, bizi, nefsinin arzularına esir olmuş
.sanma. Biz Allah rızâsı için, onun aşk ve
muhabbetine esir olmuş insanlarız.

<p>2. Subh-ı safa gibi n'ola olsak küşâde dil
Sâdıkla ruz cihanda sadâkatesîriyüz</p>	<p>2. Sabah olmuş, güneş doğmuş gibi gönlümüz açılrsa,
içimiz ferahlasa ne çıkar bundan? Biz sâdık insan
larız ve bu sadâkat düşüncesine esîr olmuşuz.</p>
<p>3. Azadelik vilâyetimin pâdişâhiyuz
Biz hânedân-ı Şâh-ı Velayet esîriyüz</p>	<p>3. Biz, hürriyet ülkesinin padişahıyız ama,
ermişler padişahının hanedanının esirlerinden
biriyiz (<i>Azade-ve esir kelimeleri üdetizat yapan şair, Şâh-ı
Velâyet'esondereeebağlıhotuuduşında herşeyekayitsız
olduğunu anhtıyor. Şâh-ı Vriâyet, Hz. Ali'dir.</i>).</p>
<p>4. Baş egmezüz ererse göğe başı câhilün
Âriflerüz efendi zerâfet esîriyüz</p>	<p>4. Câhilin başı göğe erse bile, biz ona baş eğmeyiz.
Biz, arif kişileriz ancak, zarif insanlara iltifat eder,
onlara bağlarız (<i>Başı göğe ermek, yüksek mevki ve
varlık sahibi olmak manasın dadır. Şair böyle insanların
zarafetten nasibi ol madığın: eâhil/ârif tezadı içinde
İfâde ediyor.</i>).</p>
<p>5. Ey Mayretî ayak tozu bir kaç gedâlaruz
Biz sanma bu fenada riyaset esîriyüz</p>	<p>5. Ey Hayreti, biz, sevdiğimiz kişilerin ayak tozu
değerinde bir kaç yoksul dilenciyiz. Bizi şu geçici
dünyada baş olmak, öne geçmek sevdalı
sanmayın.</p>

Gazel II

(c. III s. 273)

Feilâtün Feilâlün Feilâlün Feilün

<p>1. Ne Süleymâna esîrüz ne Selîmün kuluyuz
Kimse bilmez bizi bir şâh-ı kerîmim kuluyuz</p>	<p>1. Biz ne Süleyman'ın esiri, ne de Selîm'in kuluyuz.
Biz, kimsenin bilmediği kerîm bir padişahın
kuluyuz.</p>
<p>2. Kul olan aşka cihan beglerine eğmez baş
Başka sultân-ı cihânuz gör a kimün kuluyuz</p>	<p>2. Biz, aşka kul olan insanlarız. Aşka kul olanlar
cihanın beylerine baş eğmez; şimdi, gör bakalım
kimin kuluyuz. Biz, başka bir dünyanın sultanıyız.</p>
<p>3. Gam yerüz kan yudaruz kûşe-i mihnetde müdâm
Sanma biz kevser-i rennât-i naîmün kuluyuz</p>	<p>3. Biz, ömür boyu, mihnet köşelerinde gam çeker,
kan yutarız. Bizi, cennet bahçelerinin kevserine
kul olmuş sanmayın.</p>
<p>4. Hüsn-i hadis kuluyuz sanma bizi sultânımı
Vech-i pâkünde olan ân-ı kadîmün kuluyuz</p>	<p>4. Bizi, birdenbire ortaya çıkan gelip geçici
güzelliğe bağlı sanma! Biz, ezelden beri güzel
olan o tertemiz o yüzün kuluyuz.</p>
<p>5. Terkedüp Hayretiyâ tâc ü kabâdangeçdük
Anca bu dünyede bir köhne kilim ün kuluyuz</p>	<p>5. Ey Hayreti, bizim dünya varlığında gözümüz
yoktur. Biz şu geçici dünyada derviş yaşayışını
benimsemiş insanız. ("<i>Tâc ve "kaba" ile dünya
varlığı, zenginlik kastedilmiştir. Dervişler bu varlığa
itibar etmezler. Şair "bir lokma, bir hırfa" inanışındaki
dervişliğe bağlıdır.</i>")</p>

MESNEVİ

Yenice Şehr-engizi'nden

(c. III, s. 274-275)

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Dedi bir yâr-ı nâzûk hûb-gûf târ
Bî-hamdillâh ki sözde kudretim var
 2. Çü vardır kudret ü hem tab'-ı mevzun
Geçüp efsânelerden ola efsun
 3. Ki sensin andelîb-i gülşen-i can
Demidür söyle ey murg-ı hoş-elhân
 4. Hurûş eyyâmıdır cûş âlemdir
Mahabbet mevsimi cünbiş demidür
 5. Bilürsin kim degüldür..... emânet
Bahar eyyamı geldi eyle kamet
 6. Gül erdi bülbül-i gûyâ gereksin
Bahar erdi yine şeydâ gereksin
 7. Yenice şehrini şimdi husûsâ
Görürse reşk eder Firdevs-i a'lâ
 8. Dolu her kuşesi gonca-dehenler
Yüzi gül kameti serv-i çemenler
 9. Egerçi vâlih ü şeydâları çok
Velî bir bülbül-i gûyâları yok
 10. Belî her serde var nice hevâdâr
Velî yok nutk eder bir bülbül-i zâr
1. Güzel konuşan kibar bir dost bir gün, Allah'a şükür şiir yazma yeteneğin var, dedi.
 2. Mademki sende şiir yeteneği ve mevzun söyleme kabiliyeti var, efsanelerle uğraşmayı bırakarak büyüleyici bir eser ortaya koy.
 3. Ruh gül bahçesinin bülbülü sensin, ey güzel sesli kuş, şimdi tam zamanıdır, durma söyle.
 4. Coşma vakti, kabına sığmama günleridir; yani muhabbet mevsimi, eğlence zamanıdır.
 5. *(Birinci mısramın aslında eksiklik olduğu İçin anlam verilememiştir.)*. Bahar mevsimi geldi, haydi kalk işe başla.
 6. Gül yetişti, şimdi şakıyacak bülbül olmanın, bahar geldi yine coşmanın zamanıdır.
 7. Özellikle şu günlerde Yenice şehrini Firdevs-i a'lâ görse onun güzelliğini kıskanır. *(Firdevs-i a 'la; cennetin sekiz bölümünden birinin adı)*.
 8. Yenice'nin her köşesi ağzı gonca, yüzü gül, boyu bağdaki serviye benzeyen güzellerle doludur.
 9. Her ne kadar oranın şaşkın ve ağlayıp inleyeni çoksa da, güzel şakıyan bir bülbülü, yani şairi yoktur.
 10. Gerçi her başta birtakım arzular, istekler var ama, konuşan dertli bir bülbülü yok.

